

Position paper

Rondetafelgesprek Seksueel Geweld

9 December 2021

Commissie Justitie & Veiligheid

Legien Warsosemito-Schenk
MeToo Coach en Vertrouwenspersoon

Verkracht als 16-jarige
Bloeiend in het leven na 20 jaar zwijgen

Inleiding

“Ik heb mijn ervaring met seksueel misbruik twaalf jaar lang niet met Stijn gedeeld. Ik was heel goed in het negeren en het wegdrukken van die gedachten, maar vond dit gaandeweg de relatie steeds moeilijker. Ik bleef ook denken: ‘als ik het nog langer wegdruk, dan is het er misschien ineens niet meer’. Op een gegeven moment kon ik het niet meer wegdrukken en leek ik te imploderen: ik ging steeds meer naar binnen, werd steeds introverter en had weinig energie. De symptomen leken op een depressie, die ik zelf niet herkende. Het was een glijdende schaal. De impact die dit had, op onze relatie, op onze intimiteit en op ons gezinsleven, zag ik pas toen ik eruit begon te krabbelen. Pas na het delen kreeg ik weer ruimte om geluk te voelen: alles ging weer makkelijker, in mijn dagelijks leven en tussen ons.”

Uit: Eigen interview voor Fonds Slachtofferhulp 14 april 2021

In deze position paper zal ik enkele punten aandragen waarvan ik vind dat de politiek een grote bijdrage kan leveren. Ik zou hier uren, nee dagen over kunnen praten, maar beperk me omwille van de tijd tot enkel deze punten. Ik nodig u uit om in gesprek te blijven met mensen die direct en indirect met seksueel geweld te maken hebben gehad om dit onderwerp duurzaam aan te pakken.

Omvang

Ik laat het aan de sprekers in het tweede blok om u op de hoogte te brengen van de cijfers en vaak levenslange impact van seksueel geweld. Wat ik hier beschrijf, licht ik toe vanuit persoonlijk perspectief. Toch wil ik stilstaan bij dit cijfer:

47%.

Dit is het percentage wat het CBS rapporteert bij vrouwen tussen 18 en 24 jaar die enige vorm seksueel geweld hebben meegemaakt¹. Dit is bijna de helft van de Nederlandse vrouwelijke bevolking! Dit zijn de zussen, dochters, moeders, oma's en buurvrouwen van onze samenleving.

Hoe kan het dat ik me toch zo eenzaam en alleen heb gevoeld? Ik heb de zichtbaarheid in dit onderwerp gemist in het dagelijks leven. Berichtgeving was vaak gericht op de uitzonderlijke gevallen. Terwijl blijkt dat seksueel geweld juist gepleegd wordt door bekenden en niet door die kinderlokker waar ik vroeger voor werd gewaarschuwd. Het praten over seksueel geweld mag echt genormaliseerd worden. Net zoals praten over en beleid maken voor duurzaamheid inmiddels ook een vanzelfsprekendheid is. Niet alleen omdat het die 47% treft. De impact reikt veel verder dan alleen het slachtoffer, het ontwricht levens, beïnvloedt gezinnen, vriendschappen, families, relaties, studies en carrières.

Suggesties

Open gesprek: behandel elkaar als mens

We zijn allemaal onderdeel van dezelfde samenleving

Mijns inziens wordt deze thematiek geholpen als we zowel dader als slachtoffer als mens zien en als onderdeel van de samenleving. Het gaat niet om incidentele gevallen. Het gaat niet om individuele problemen en trauma's. Seksueel geweld ontstaat niet in één enkel moment. Zowel dader als slachtoffer groeien op in deze samenleving en worden gevoed met ideeën en

¹ Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld 2020

overtuigingen die leiden tot patronen en gedragingen. Beide kanten zijn gebaat bij een open gesprek en beter gesprek over bijvoorbeeld consent. Op alle fronten vinden we het normaal dat bij welke interactie dan ook, beide partijen volledig akkoord moeten hebben gegeven vóórdat overgegaan wordt tot de (inter)actie. Of het nu gaat om het kopen van een huis, een nieuwe arbeidsovereenkomst, samenwerken in een project, hier verschijnen in de Tweede Kamer, dit kan alleen als wederzijds goedkeuren is geweest. Dit zou binnen intimiteit niet anders moeten zijn. Bij intimiteit lijkt het echter niet raar dat de een probeert en doorgaat totdat de ander aangeeft niet te willen. Deze mentaliteit moet 180 graden gedraaid: je gaat pas met elkaar verder als beiden enthousiast ja zeggen.

Ik zie hier een grote rol voor de overheid om de gelegenheid te creëren over de gehele linie en organisaties te ondersteunen die zich bezighouden met een dergelijke mentaliteitsverandering. Daar hebben we alle onderwijzers, ouders, hulpverleners, coaches, vrienden, burens etc etc voor nodig die invloed hebben op de beeldvorming en het gedrag van kinderen en (jong)volwassenen. Ik denk bijvoorbeeld aan een algemene bewustwordingscampagne en aan richtlijnen voor het onderwijs. Ik wil u vragen hier uw gedachten over te laten gaan.

Inzetten van ervaringsdeskundigen in de volle breedte

Victim-surviver-thriver

Ik zie om mij heen dat slachtoffers van seksueel geweld na hun traumaverwerking echte overlevers worden en zelfs gaan bloeien als zij hun ervaring en kennis kunnen inzetten om anderen hierin te helpen. Lang niet die volle 47% heeft hier behoefte aan en dat hoeft ook niet. Hoe mooi zou het zijn als een deel dat wel wil ook daadwerkelijk kan doen?

Nadat ik voelde dat ik aan de slag wilde met mijn trauma, waren er zoveel momenten dat ik gewoon met iemand had willen praten die dit ook meegemaakt heeft. Lotgenoten groepen kunnen een oplossing zijn, maar die zijn er niet altijd en overal. Slachtoffers echter wel. Overlevers en bloeiers ook. Ik zou u willen verzoeken na te denken over hoe die individuen met elkaar te verbinden. Ik denk aan de mogelijkheid om net als een POH-GGZ² bij een huisartsenpraktijk aan te sluiten, met een verkorte POH opleiding, speciaal gericht op dergelijke gesprekken van mens tot mens, die hetzelfde hebben meegemaakt. Als (betaald!) voorportaal naar de hulpverlening en vooral (maar niet uitsluitend) nuttig voor mensen die geen steun in hun sociale kring vinden. Of ter ondersteuning bij het doen van aangifte, zodat de politie hierin ontzien kan worden. Of bij het doen van een levensbepalende keuze, zoals levensloopbegeleiders of vertrouwenspersonen dat doen op andere vlakken.

Ik zie dat het inzetten van ervaringsdeskundigheid gesubsidieerd wordt. Zou u kunnen nadenken hoe de aansluiting van ervaringsdeskundigen bij slachtoffers verder gefaciliteerd kan worden?

Pleger/dader

Daarnaast mag er in het open gesprek, buiten het rechtssysteem om, ook meer plek zijn om te leren van elkaar en dat we elkaar minder afrekenen in gesprekken over grensoverschrijdend gedrag. Ik ben absoluut voorstander van de aankomende verandering van de wet seksuele misdrijven wat betreft het strafrecht. Als lid van de actiegroep #LetalsTalkAboutYes van Amnesty stop ik mijn ziel en zaligheid in de campagne en vind ik dat we de mensen die verkracht worden niet in de steek kunnen laten door nog 2 jaar te wachten met de invoering van de wijzigingen. Liever nu, dan morgen. Maar zoals we hebben kunnen lezen in diverse berichten doet niet iedereen aangifte na verkrachting. Ik zou het benaderen van (potentiële) daders dan

² Praktijkondersteuner Huisarts Geestelijke Gezondheidszorg

ook graag bezien ook buiten het rechtssysteem (restorative justice), vanuit de principes van transformative justice, waar niet méér schade wordt aangericht, maar oorzaken vanuit de bron worden aangepakt en getransformeerd. Als we geen open gesprek kunnen voeren over grenzen en intimiteit, zullen we niet dichterbij elkaar komen. Als (potentiële) daders als monsters worden afgeschetst en geen openheid en ruimte voelen om zich in het openbaar te bevragen zonder direct veroordeeld te worden, blijft die last in stilte gedragen en komt er geen verbetering.

Ik denk hier bv aan laagdrempelige groepsgesprekken. Of de eerder genoemde aansluiting bij huisartsenpraktijken. Ook hier kan een bewustwordingscampagne vanuit de overheid de aanzet zijn tot een verandering.

Noem het bij de naam

Apart budget binnen zorgverzekering

Ik denk dat we op verschillende fronten de kracht van taal kunnen inzetten. Bijvoorbeeld het expliciet benoemen binnen zorgverzekeringen. Ik kan me zo voorstellen als er een apart budget zou komen voor traumaverwerking na seksueel geweld, mensen echt gaan begrijpen dat wat ze hebben meegemaakt ernstig genoeg is om hulp voor te vragen. Slachtoffers kunnen hier weleens over twijfelen. Met het expliciet benoemen van dit probleem, ontstaat een opening voor gesprek en vragen om hulp. Wellicht komen we dan dichterbij de werkelijkheid, als zorgverzekeringen met de tijd gaan zien hoeveel aanspraak gedaan wordt op deze categorie van hulp.

De proef met het CSG om de hulp binnen 7 dagen niet ten koste te laten gaan van het eigen risico was een mooi begin. U kunt zich voorstellen dat de meeste slachtoffers niet binnen 7 dagen hulp zoeken en dat er op dit

moment ook al talloze slachtoffers zijn met een onverwerkt trauma. Die vallen dus buiten de boot met die proef. Ik wil u vragen zich hierover te buigen, hoe de politiek ervoor kan zorgen dat zorgverzekeringen gepaste zorg gaan aanbieden.

Ik ben verkracht

Door te zeggen dat ik slachtoffer van seksueel geweld ben, houd ik het bij de ander weg. Er lijkt geen dader te zijn. Zoals hierboven beschreven wil ik absoluut niet polariseren, maar ik wil wel in mijn taalgebruik laten zien dat we elkaar dit aandoen. En niet dat het mij overkomen is, zoals een oorlog of natuurramp. Ja, ik ben verkracht. En ik kan nu verder.

Afsluiting

Wat Kim Koumans nu voor elkaar krijgt is absoluut noemenswaardig. Zij staat op en krijgt het voor elkaar dat misbruik binnen de danswereld onafhankelijk onderzocht gaan worden. En dan? Wat vertellen we de slachtoffers? Wat bieden wij ze? De beschikbaar van hulpverlening na seksueel geweld is aanwezig, maar de daadwerkelijk vraag en behoefte is vele malen groter. Om dit complexe en omvangrijke probleem op te pakken hebben we alle passie en denkkracht nodig die we kunnen krijgen. Ik doe een beroep op u allen om u hierover te buigen, wijze besluiten te nemen en daadkrachtig te handelen.

Uiteraard sta ik ter beschikking om u te woord te staan en u te ondersteunen in deze zware, maar prachtige taak.